

М.В. Паладій

Державний департамент інтелектуальної власності, Київ

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ — ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Одним з найважливіших напрямів державної політики в Україні є сприяння розвитку та ефективному використанню досягнень творчих особистостей – вчених, винахідників, авторів, творців – людей, здатних генерувати нові ідеї, виробляти конкурентоздатну продукцію, збагачувати духовність і культуру нації. Саме заохочення й підтримки таланту та творчої праці на державному рівні потребує наше суспільство.

В Україні забезпечено умови для творчих особистостей щодо використання нових ідей, інтелектуальних напрацювань в усіх сферах життєдіяльності нації. Сьогодні в державі, незважаючи на кризу, є можливість заробляти на інтелекті, знаннях, творчих досягненнях так, як це робиться в усіх економічно розвинених країнах.

Слід зазначити, що в інтелектуальній частині суспільства України вже є розуміння того, що саме інтелектуальний капітал відіграє головну роль у формуванні економіки нового типу, але далі цього розуміння поки що суттєвих зрушень не відбувається. Водночас статистичні дані винахідницької активності та світове визнання наших творчих досягнень свідчать про високий інтелектуальний потенціал вітчизняних творців.

Приємно, що найвпливовіші міжнародні організації у сфері інтелектуальної власності – Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), Європейська патентна організація (ЄПО) – визнають Україну як державу з високим інтелектуальним потенціалом та ефективно діючою державною системою правової охорони інтелектуальної власності. На ім'я Прем'єр-міністра України надійшов лист від Генерального директора ВОІВ *Френсиса Гаррі*, у якому він високо оцінює діяльність Держдепартаменту як національного координатора виконання програм співробітництва в рамках Угоди про співробітництво між ВОІВ та Кабінетом Міністрів України, підписаної 28.05.2002 р. Важливо також, що за останні вісім років золотими медалями ВОІВ у різних номінаціях нагороджено 46 вітчизняних винахідників, а сім вітчизняних підприємств з інноваційною діяльністю отримали почесну відзнаку ВОІВ у вигляді пам'ятного знака особливого зразка. Це – високе міжнародне визнання досягнень України у сфері інтелектуальної власності.

Щорічні конкурси «Винахід року» показали, що в нашій державі є винаходи, зокрема в галузях медицини, агропромисловості, електроніки та комунікацій, які можуть бути основою найсучасніших технологій і приносити державі значні прибутки. Світові добре відомі також наші письменники, артисти, художни-

ки, чії творчі здобутки збагачують духовну скарбницю людства.

Але, на жаль, значна кількість об'єктів права інтелектуальної власності в Україні не залучена до цивільного обороту; нові товари, послуги, об'єкти авторського права й суміжних прав не представлені навіть на національному ринку, а це – величезний резерв як для економіки держави в цілому, так і для окремих підприємств. Інноваційний процес є багатоступеневим комплексом робіт, у якому задіяні як винахідники, новатори, так і особи, які займаються виробництвом продукції та її просуванням на внутрішні та зовнішні ринки. Важливо запровадити механізми ефективного перетворення інтелектуальних ресурсів нації, інтелектуального капіталу суспільства у виробництво матеріальних і духовних благ. Необхідно на державному рівні чітко визначити, які саме винаходи, новітні технології, досягнення у сфері культури й мистецтва забезпечать необхідний рівень конкурентноздатності на світовому ринку та докласти максимум зусиль до розвитку саме цих напрямів. Щороку в Україні збільшується кількість людей, які отримують охоронні документи майже на всі об'єкти інтелектуальної власності. За останні десять років Держдепартамент стабільно збільшує з року в рік на 9–12 % кількість виданих охоронних документів. У середньому до Держдепартаменту щороку надходило майже 35 тис. заявок (у тому числі понад 15 % від іноземних заявників), а видається до 25 тис. охоронних документів (патентів, свідоцтв). При цьому збільшується активність серед іноземних заявників.

Особливо важливо визначитися щодо найперспективніших об'єктів права інтелектуальної власності. Від 2008 року в Україні функціонує безоплатна база даних «Перспективні винаходи України», які відбираються спеціально утвореною при Національній академії наук України Експертною радою. На сайті Держдепартаменту розміщено детальну інформацію щодо засад функціонування цієї бази. Маємо надію, що оприлюднення відомостей про перспективні об'єкти винахідницької діяльності

сприятиме практичному здійсненню й просуванню на вітчизняний та світовий ринки винаходів, які можуть успішно використовуватись у майбутньому.

Хочу висловити задоволення помітним прогресом, пов'язаним із застосуванням найсучаснішої техніки й нових інформаційних технологій у процедурі набуття прав на об'єкти промислової власності. Держдепартамент активно працює в напрямі впровадження електронної подачі матеріалів заявок на об'єкти права інтелектуальної власності та широкого запровадження електронного документообігу, використовуючи найсучасніші технології для інформаційного забезпечення та вдосконалення якості експертизи заявок. Сьогодні ми здійснюємо комплекс робіт, пов'язаних з практичним використанням нової безпаперової (електронної) технології документообігу. Повний перехід від паперового до електронного ведення діловодства наразі є пріоритетним завданням інформаційного забезпечення діяльності ДП «Український інститут промислової власності».

Хочу зауважити, що законодавство України і насамперед така важлива його складова, як захист прав інтелектуальної власності, сьогодні відповідає міжнародним нормам і стандартам, що використовуються в країнах-членах Світової організації торгівлі (СОТ), а більшість його норм гармонізовано з положеннями відповідних директив Ради ЄС. Але необхідно активізувати роботу щодо подальшого вдосконалення положень, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, що містяться в загальному й спеціальному законодавстві України. Першочерговим завданням є адаптація національного законодавства до законодавства ЄС. Необхідно також привести у відповідність правові норми й терміни, що застосовуються в кодексах України та спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності.

Сьогодні, як і в минулі роки, багато уваги приділяється вирішенню проблеми забезпечення ефективного адміністративного й судового захисту прав на результати інтелектуальної, твор-

чої діяльності. Упроваджені в Україні механізми захисту прав інтелектуальної власності дають можливість юридичним і фізичним особам ефективно захищати власні права. Як свідчить аналіз судової практики розгляду спорів, пов'язаних з об'єктами права інтелектуальної власності, сьогодні юридичні й фізичні особи активніше захищають власні права в судах усіх рівнів, ніж кілька років тому, і кількість таких справ постійно зростає. Саме це дає підстави для вивчення питання щодо можливості утворення в Україні патентного суду (суду з питань інтелектуальної власності). Опрацьовуються також питання, пов'язані із запровадженням механізмів досудового вирішення спорів (медіація).

Зрозуміло, що перехід до інноваційної моделі розвитку вимагає, з одного боку, формування в державі цілісної системи з ефективного перетворення нових знань у нові технології, продукти і послуги, які поставлятимуться на національний та зовнішній ринки, а з іншого – підвищення рівня сприйняття інновацій реальним сектором економіки. Недостатня поінформованість суспільства з питань охорони прав інтелектуальної власності призводить до порушення цих прав, а також гальмує введення об'єктів права інтелектуальної власності в цивільний оборот, що позначається на економічному розвитку держави й одержанні належного прибутку фізичними та юридичними особами.

Хочу нагадати, що в Україні на цей час 16-ма вищими навчальними закладами здійснюється підготовка фахівців зі спеціальності «Інтелектуальна власність». Розроблено галузеві стандарти й програми вищої освіти з цієї спеціальності, які потребують удосконалення.

Сьогодні залишається актуальним питання щодо підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ і організацій у сфері інтелектуальної власності.

Упевнений, що буде вдосконалюватись і система безперервної освіти шляхом широкого застосування дистанційних технологій навчання та сучасних форм організації навчального процесу.

Я вважаю, що вдосконалення структури й змісту вищої освіти продовжуватиметься шляхом включення до освітніх програм вивчення питань інноваційної діяльності (стратегічного менеджменту, маркетингу, технологічного аудиту, фінансів, комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності тощо).

На завершення хочу підкреслити, що дуже важливо об'єднати людей єдиною національною ідеєю – стати високорозвиненою країною з високою духовністю та гідним талановитого народу України рівнем життя. Упевнений, ні в кого немає сумніву, що ми того варті.